Choroba geniuszy

Padaczka była tematem ostatniego spotkania ze specjalistą w białostockim Radiu Orthodoxia. Na pytania naszych Czytelników i słuchaczy odpowiadał prof. Wojciech Sobaniec, neurolog i jedyny w woj. podlaskim certyfikowany epileptolog, kierownik Kliniki Neurologii Dziecięcej UMB.

Św. Walenty to patron nie tylko zakochanych, ale przede wszystkim chorych na padaczkę. Co to za choroba?

Moja nauczycielka epileptologii i neurologii, prof. Majewska, opisywała ją jako stan chorobowy dotyczący ośrodkowego układu nerwowego, który przejawia się nawracającymi zaburzeniami czynności mózgu pod postacią rozmaitych napadów. Najczęściej zaburzenia te przebiegają z utratą przytomności, drgawkami. Ich podłoże stanowią nadmierne, gwałtowne, patologiczne wyładowania grup komórek nerwowych w mózgu.

Padaczka to najstarsze opisywane schorzenie człowieka. Chorujący na epilepsję Hipokrates, nazwał ją „świętą chorobą", nazywana jest też „erozją mózgu", „tańcem mózgu". Warto dodać, że na padaczkę chorowali m.in. Juliusz Cezar, Napoleon, Molier, Piotr Wielki, Dostojewski, Vincent van Gogh czy Nobel. To osoby, które zostawiły duży ślad w historii, kulturze i sztuce, a część z nich nazywana była geniuszami.

Czy choroba jest dużym problemem w społeczeństwie?

Na padaczkę choruje około dwóch procent ludności na świecie. W naszym województwie obliczamy, że jest 40 tys. pacjentów z tą chorobą. Stanowi to więc bardzo poważny problem z punktu widzenia terapeutycznego, diagnostycznego, a także społecznego. Jednoczenie, co roku od 50 do 120 osób na milion mieszkańców demonstruje po raz pierwszy napady padaczkowe.

Co może wywołać objawy padaczkowe?

Mogą wystąpić pod wpływem czynnika stresogennego, wywołuje je np. przewlekły ból, lęk, emocje, intensywne światło i monitor w komputerze. Przykładem tego bywają błyski stroboskopowe używane na dyskotekach.

Prawie co tydzień mamy w klinice przypadki kilkunastoletnich pacjentów, którzy trafiają do nas z klubów, gdzie w wyniku stroboskopii, ale i dodatkowych elementów (alkohol i narkotyki), demonstrują napady. Dotyczy to zarówno osób chorujących na padaczkę, u których napad został sprowokowany światłem, jak i pacjentów z napadami rzadko występującymi, tzw. przygodnymi.

Jak wygląda napad padaczkowy?

Zależy od miejsca w mózgu, w którym dochodzi do zaburzenia i wyładowań, gdzie jest ognisko padaczkowe. Większość osób kojarzy takie incydenty z napadami dużymi, uogólnionymi, z utratą świadomości, upadkiem, drgawkami, prężeniami, ślinotokiem, przegryzieniem języka. Wiąże to z wyładowaniami eksponowanymi z całego mózgu. Ale występują również napady częściowe tzw. proste lub złożone, przy zachowanej świadomości, które są prowokowane z okolic mózgu czuciowych, ruchowych, z towarzyszącymi zaburzeniami mowy, powonienia, słuchu, czy czytania.

Jednocześnie każdy przypadek padaczki jest inny. Inaczej przebiega padaczka wieku rozwojowego, inaczej u dorosłych.

Czy drgawki gorączkowe u dziecka to padaczka?

Drgawki gorączkowe u dzieci to nie musi być i zazwyczaj nie jest padaczka. Jest to najczęściej reakcja organizmu związana z wysoką gorączką, która rzutuje na niedojrzały jeszcze ośrodkowy układ nerwowy. U dzieci przy temperaturze 39-40 st. C, dochodzi do drgawek, nieraz połączonych z utrata świadomości. Zwykle dzieci wyrastają z tych incydentów.

W drgawkach gorączkowych zapis EEG jest prawidłowy lub szybko się normalizuje. W padaczce mamy do czynienia z patologią zapisu EEG, z utrzymującymi grafoelementami, charakterystycznymi dla danego typu padaczki.

W jakim wieku można zachorować?

Na epilepsję można zachorować zawsze. Gros przypadków występuje i jest rozpoznawana u pacjentów wieku rozwojowego. Dzieje się tak dlatego, że mamy do czynienia z dopiero dojrzewającym ośrodkowym układem nerwowym.

U najmłodszych dzieci padaczki manifestują się jako skutek urazów okresu płodowego i okołoporodowego, zaburzeń metabolicznych, malformacji rozwojowych, infekcji ośrodkowego układu nerwowego i innych urazów. Od 3 do 20 roku życia najczęściej ujawniają się padaczki o predyspozycjach rodzinnych, czy z zaburzeniami genetycznymi. U pacjentów dorosłych przyczyną mogą być guzy mózgu, choroby naczyniowe, infekcje. Tu często mamy do czynienia z padaczką pourazowa, np. po wypadkach komunikacyjnych związanych z uszkodzeniem OUN. Padaczkę może wystąpić nawet po 60 roku życia, gdy ma to związek z chorobami naczyniowymi, guzami mózgu, urazami, infekcjami.

Jakie badania potwierdzą lub wykluczą padaczkę?

Padaczkę podejrzewamy jeśli u pacjenta wystąpi kilka powtarzających się napadów o podobnej morfologii. Bardzo ważny jest dokładny wywiad z pacjentem o tych napadach, zebranie danych o padaczce w rodzinie czy chorobach genetycznych, mogących

manifestować się w ten sposób. Dopiero wtedy kierujemy pacjenta na dalsze badania diagnostyczne. Od lat podstawą jest badanie EEG, które pomaga nam potwierdzić lub wykluczyć padaczkę i ewentualny typ padaczki. W ustaleniu, czy jest to napad padaczkowy czy rzekomo padaczkowy, histeryczny, korzystamy z najnowszych urządzeń video EEG i tzw. analizy ilościowej zapisów.

W oparciu o powyższe jesteśmy w stanie postawić rozpoznanie, co jest podstawą do odpowiedniego leczenia. Poszukujemy też przyczyny chorób, bo nieraz można zastosować leczenie przyczynowe, które pozwala wyeliminować ogniska choroby (badania tomografii i rezonansu magnetycznego mózgu).

Czy chorobę można wyleczyć?

Współczesne leczenie polega na dynamicznym monitorowaniu ilości i obrazu napadów, zapisów EEG i o ile to możliwe analizie poziomu stosowanych leków we krwi.

Postawienie trafnego rozpoznania zespołu padaczkowego i zastosowanie odpowiedniego, celowanego leczenia pozwala wyleczyć znaczną większość pacjentów. Ok. 20 procent chorych cierpi na padaczkę oporną na leczenie. Wymagają oni przewlekłego, wieloletniego postępowania, zmiany leków i ich kojarzenia. Nasz Ośrodek preferuje łączenie najwyżej dwóch preparatów.

Trzeba dodać, że w ostatnich latach dokonał się bardzo poważny postęp związany z diagnostyką i leczeniem padaczki. Jak w żadnej innej dziedzinie medycyny w ostatnim 20-leciu wprowadzono kilkanaście nowych preparatów, często działających przyczynowo, które stanowią istotne narzędzie w ręku myślących epileptologów.

W Polsce mamy dostęp do tych preparatów. Stowarzyszenie Ludzi Cierpiących na Padaczkę i nasi terapeuci wywalczyli, że większość tych drogich leków jest u nas dostępna za opłatą ryczałtową.

Jednocześnie bardzo ważne w leczeniu padaczki jest stosowanie się do zaleceń lekarza i systematyczne przyjmowanie leków. Pacjent powinien też unikać sytuacji prowokujących napady.

Kiedy leczenie operacyjne?

Jest ono stosowane w Polsce wyjątkowo u pacjentów z najbardziej oporną padaczką. Z napadami występującymi często, gromadnie, gdzie kuracja lekami nie przynosi efektów. Pacjent jest wtedy przywiązany do łóżka, nie ma możliwości normalnego funkcjonowania, wykonywania zawodu, wymaga opieki. Dochodzą do tego zmiany charakteru, zachowania, kłopoty w kontakcie.

Najlepiej jeżeli operacja usuwa przyczynę choroby np. guzy mózgu, wrodzone deformacje, zmiany naczyniowe, czy pourazowe. Inne zabiegi, jak przecięcie połączeń, usunięcie płata wykonuje się w wyjątkowej ostateczności. Mogą one powodować zmiany psychiki chorego.

Jak na los chorych wpływa Stowarzyszenie Ludzi Cierpiących na Padaczkę?

Organizacja działa bardzo prężnie. Siedzibą Zarządu Głównego jest Białystok, świadczy to o kapitalnym zespole działającym w tej organizacji od prawie 30 lat. Stowarzyszenie pomogło przed laty wywalczyć ryczałtowe ceny na leki, zebrało pieniądze na kilkadziesiąt aparatów EEG rozdysponowanych do szpitali w całej Polsce. Organizują turnusy rehabilitacyjne dla chorych, służą pomocą i doradztwem prawnym.

Można więc stwierdzić, że ludzie cierpiący na padaczkę wzięli swoje sprawy, w swoje ręce. Gorąco namawiam by wesprzeć ich swoim 1 proc. z podatku podczas rocznego rozliczania dochodu..